Published August 28, 2000

Klapalekiana, **36**: 29-32, 2000
ISSN 1210-6100

Příspěvek k poznání dřepčíků (Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae) Čech, Moravy, Slovenska a Maďarska I.

Beitrag zur Kenntnis der Flohkäfer (Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae) von Böhmen, Mähren, der Slowakei und Ungarn I.

Petr ČÍŽEK[1] & Rostislav FORNŮSEK[2]

[1] Nádražní 55, CZ-564 01 Žamberk
[2] Synkova 1, CZ-772 00 Olomouc

Faunistics, bionomy, Coleoptera, Chrysomelidae, Alticinae, Bohemia, Moravia, Slovakia, Hungary

Abstract. Faunistic records of 21 species of the leaf beetle subfamily Alticinae from Bohemia, Moravia, Slovakia and Hungary are given. *Aphthona flaviceps* Allard, 1859; *Longitarsus brisouti* Heikertinger, 1912; *L. celticus* Leonardi, 1975; *L. helvolus* Kutschera, 1863; *L. juncicola* (Foudras, 1860); *L. nimrodi* Furth, 1979; *L. tristis* Weise, 1888 and *Neocrepidodera crassicornis* (Faldermann, 1837) are new for Slovakia. *Aphthona aeneomicans* Allard, 1875 is new for Hungary. *Psylliodes brisouti* Bedel, 1898 and *P. thlaspis* Foudras, 1860 are new for Moravia.

ÚVOD

Dřepčíci (Alticinae) jsou i v rámci střední Evropy nedostatečně zpracovanou a prozkoumanou skupinou mandelinek (Chrysomelidae). V tomto příspěvku uvádíme zajímavé a nové nálezy dřepčíků z území Čech, Moravy, Slovenska a Maďarska. Zároveň uvádíme některé nové bionomické poznatky.

MATERIÁL A METODIKA

Sběr materiálu byl prováděn oklepem potencionálních živných rostlin, plošným smykem a individuálním sběrem přímo z rostlin. Faunistické údaje pocházejí z našich sběrů a z determinace materiálu jiných kolegů. Determinaci materiálu jsme provedli sami, část materiálu revidovali pánové Serge Doguet (Francie) a Andrzej Warchałowski (Polsko). Za jejich laskavou spolupráci jim srdečně děkujeme.

Pokud není uvedeno jinak, je materiál uložen v našich sbírkách.

V příspěvku jsou použity následující zkratky: C - Čížek, F - Fornůsek, ČR - Česká republika, SR - Slovenská republika.

PŘEHLED DRUHŮ

Aphthona aeneomicans Allard, 1875. Hungaria, Esztergom (8278), 27.V.1996, C lgt., na stepi, 1 ♂, 1 ♀. Rozšíření: Rakousko, Francie, Německo, Itálie, Polsko, Slovensko a Španělsko (Gruev & Döberl 1997). Ve střední Evropě nalézán zcela výjimečně. Nový druh pro Maďarsko.

Aphthona flaviceps Allard, 1859. Slovakia, Patince (8275), 20.-25.VII.1997, uprostřed podmáčeného a značně zaplevelného (*Carex* sp., *Symphytum officinale*) řepného pole na *Tithymalus platyphyllos*, C lgt., 10 ♂♂, 12 ♀♀. Brouci pouze na 3 největších keříčcích rostliny společně s *Aphthona abdominalis* (Duftschmid, 1825). Široce rozšířený dřepčík v oblasti celého

Středozemního moře, na východ zasahuje až do Íránu, Afghánistánu a Tádžikistánu (Warchałowski 1995). Nejbližší údaj pochází z okolí Budapešti (Csiki 1905), od té doby z Maďarska nehlášen. Potvrzení výskytu ve střední Evropě, nový druh pro Slovensko.

Aphthona franzi Heikertinger, 1944. Slovakia, Patince (8275), 21.-26.VII.1996, na sušších místech jižního svahu protipovodňové hráze u Dunaje na *Linum austriacum*, C lgt., 20 ♂♂, 25 ♀♀. Slovakia, Mužla - Jurský Chlm (8277), 22.VII.1996, sesmýkán na stepi, C lgt., 3 ♂♂, 3 ♀♀. Slovakia, Čenkov (8277) 28.V.1996, na hrázi, C lgt., 1 ♂. Rozšířen hlavně v okolí Černého moře. Živná rostlina nebyla doposud známá. Rozšíření poznatků o výskytu na Slovensku, odkud byl hlášen poprvé v roce 1995 (Čížek 1995).

Aphthona placida (Kutschera, 1864). Slovakia, Štúrovo (8177), 18.V.1986, F lgt., 1 ♂; 15.IX.1997, na stepi, C lgt., 1 ♀; 10.VI.1998, na stepi na *Linum flavum*, C et F lgt., 14 ♂♂, 17 ♀♀. Rozšíření: Německo, Rakousko, severní Itálie, Chorvatsko, Srbsko, Bulharsko, Rumunsko, Ukrajina, jižní Polsko (Gruev et al. 1993) a Slovensko (Čížek 1995). Další nálezy na Slovensku.

Batophila fallax Weise, 1888. Hungaria, Esztergom (8278), 25.V.1997, sesmýkán na stepi, C lgt., 2 ♂♂. Rozšíření: východní Evropa (od jižního Polska po Rumunsko), Krym, evropská část Turecka, Kavkaz, Malá Asie, Azerbajdžán (Gruev et al. 1993). Lokalita leží asi 5 km od hranic Slovenska, tudíž je výskyt tohoto druhu na Slovensku velmi pravděpodobný.

Chaetocnema major (Jacquelin du Val, 1852). Bohemia, Žamberk (5964), 10.VII.1997, na vegetaci břehu rybníka, C lgt., 1 ♀. Rozšíření: jižní a střední Evropa, na východ až po Kazachstán (Gruev et al. 1993). Druhý nález z Čech na téže lokalitě, první nález v roce 1992 (Čížek 1995). Dosud nejsevernější a zcela izolované naleziště tohoto dřepčíka, který byl nedávno objeven také na jižní Moravě (Zúber 1997).

Dibolia foersteri Bach, 1859. Slovakia, vrch Sitno (7579), 4.VII.1995, na horské louce na *Betonica officinalis*, C et F lgt., 6 ♂♂, 7 ♀♀. Rozšíření: západní, střední (včetně ČR a SR), jižní a východní Evropa, Arménie (Gruev & Döberl 1997). Strejček (1993) jej pro Slovensko neuvádí. Potvrzení výskytu na Slovensku.

Longitarsus brisouti Heikertinger, 1912. Slovakia, Tvrdošovce (7974), 24.V.1997, na stepi, C et F lgt.,17 ♂♂, 24 ♀♀. Rozšíření: Španělsko, jižní Francie, Korsika, střední a jižní Itálie, Sicílie, jižní oblasti bývalé Jugoslávie, Korfu, Bulharsko a dále na území severní Francie, Belgie a západních oblastí Německa (Warchałowski 1995). Nový druh pro Slovensko.

Longitarsus celticus Leonardi, 1975. Slovakia, Štúrovo (8177), 15.IX.1997, na stepi, C et F lgt., 15 ♂♂, 19 ♀♀. Nedávno popsaný druh, celkové rozšíření ještě není zcela známé. Dosud známé údaje: Maroko, řada oblastí jižní a střední Evropy, Ukrajina (Warchałowski 1995), z Moravy jej uvádí Zúber (1995). Často byl zaměňován s podobným *L. nanus* (Foudras, 1860). Nový druh pro Slovensko.

Longitarsus helvolus Kutschera, 1863. Slovakia, Hubina (7473), 13.IX.1997, na *Teucrium chamaedrys*, C et F lgt., několik desítek ex., část materiálu S. Doguet revid. Tento druh byl téměř sto let směšován s podobným *L. membranaceus* (Foudras, 1860) a teprve Doguet (1993) jej rehabilitoval jako samostatný druh. Potvrzené rozšíření: Rakousko, Chorvatsko, Francie, Německo, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Švýcarsko (Gruev & Döberl 1997). Veškerý materiál, který jsme mohli shlédnout ze Slovenska, patří k druhu *L. helvolus* Kutschera, 1863. Nový druh pro Slovensko.

Longitarsus juncicola (Foudras, 1860). Slovakia, Zatín (7597), 21.-23.V.1994, na vegetaci poblíž tůní, C lgt., A. Warchałowski revid., 1 ♂. Živná rostlina není známá. Rozšíření: Belgie,

Maďarsko, Rakousko, celá jižní Evropa, Azerbajdžán, Kavkaz, Turecko, severní Afrika (Gruev & Döberl 1997). Nový druh pro Slovensko.

Longitarsus languidus Kutschera, 1863. Bohemia, Bozkov (5358), 28.X.1997, na atrofickém porostu *Senecio jacobaea* na jižně orientované stráni při teplotě vzduchu kolem 2°C, C lgt., několik desítek ex. V době sběru všude v okolí zhruba třícentimetrová vrstva čerstvého sněhu. Rozšíření: Rakousko, severní Itálie, Slovinsko, Chorvatsko, Rumunsko, Maďarsko, Čechy, Slovensko, Ukrajina (Gruev et al. 1993). Zajímavý výskyt tohoto vzácného dřepčíka na východě Čech.

Longitarsus lewisii Baly, 1874. Bohemia, Jablonné nad Orlicí (5965), 15.IX.1999, na polní cestě na *Plantago major*, C lgt., 13 ♂♂, 15 ♀♀; Moravia, Břeclav (8888), 7.VI.1998, na polní cestě na *Plantago major*, C et F lgt., 21 ♂♂, 25 ♀♀; Slovakia, Závod (7467), 17.VI.1995, na hrázi, F lgt., 1 ♂. Tento druh byl až do roku 1990 směšován s podobným *L. scutellaris* (Rey, 1874). Dle rozsáhlé kritické studie skupiny *Longitarsus pratensis* (Leonardi & Doguet 1990), byl *L. lewisii* oddělen od *L. scutellaris*. Druh *L. lewisii* má obrovské zeměpisné rozšíření sahající od Francie přes Sibiř až do Japonska a Vietnamu (Leonardi & Doguet 1990). Naopak druh *L. scutellaris* má mnohem menší rozšíření: Německo, Francie, Španělsko, severní a střední Itálie, Rakousko, bývalá Jugoslávie, Albánie, Bulharsko, Řecko, Rumunsko, Maďarsko a západní Rusko (Gruev et al. 1993). Veškerý materiál, který jsme z území Čech, Moravy a Slovenska mohli shlédnout, patří k druhu *L. lewisii* a lze se domnívat, že k němu patří i údaj o *L. scutellaris* v Check-listu (Strejček 1993). Výskyt *L. scutellaris* na území ČR a SR nelze vyloučit, ale je nutné jej potvrdit.

Longitarsus nimrodi Furth, 1979. Slovakia, Plešivec (7488), 7.VI.1999, na stepi na *Lithospermum officinale*, C et F lgt., 10 ♂♂, 11 ♀♀, 4.VII.1999, C et F lgt., 8 ♂♂, 12 ♀♀. Druh popsaný z Izraele. Další známé rozšíření: Bulharsko, Itálie, Makedonie, Slovinsko a Turecko (Gruev & Döberl 1997). Nedávno zjištěn v Rakousku v pohoří Leitha (Döberl 1997). Velice podobný druhu *Longitarsus pulmonariae* Weise, 1893, ale je poněkud matnější a zadní stehna má pouze lehce ztmavělá. Nový druh pro Slovensko.

Longitarsus reichei (Allard, 1860). Bohemia, Zásada (5357), 10.VIII.1997, na jižně orientované, pravidelně hospodářsky využívané louce na *Plantago lanceolata*, C lgt., stovky ex. Rozšíření: západní, střední (včetně Čech) a jižní Evropa, Malá Asie, Kavkaz, Írán (Gruev et al. 1993). Strejček (1993) jej z Čech neuvádí. Potvrzení výskytu v Čechách.

Longitarus tristis Weise, 1888. Slovakia, Závod - Abrod (7467), 30.IV.1995, J. Stanovský lgt., coll. P. Boža, 1 ♂, 1 ♀. Rozšíření: Chorvatsko, ČR, Německo, Maďarsko, Rumunsko, Rusko, Ukrajina, Dagestan (Gruev & Döberl 1997). Nový druh pro Slovensko.

Neocrepidodera crassicornis (Faldermann, 1837). Slovakia, Závod (7467), 17.VI.1995, na pobřežní vegetaci poblíž řeky Moravy, C lgt., 2 ♂♂, 3 ♀♀ (1 ♂ A. Warchałowski revid. 1997). Rozšíření: Francie, Španělsko, severní Itálie, bývalá Jugoslávie, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Turecko, Ukrajina, jižní Rusko, Zakaspicko (Gruev et al. 1993). Nový druh pro Slovensko.

Phyllotreta diademata Foudras, 1860. Bohemia, Žamberk (5964), 2.VI.1993, na vegetaci břehu rybníka, C lgt., 1 ♂. Druh vyskytující se téměř výhradně na vlhčích stanovištích, často v blízkosti větších vodních toků. Častější v povodí dolního toku Moravy a v Podunají (vlastní pozorování). Areál rozšíření není doposud zcela znám, protože byl tento druh donedávna směšován s podobným druhem *P. astrachanica* Lopatin, 1977. Strejček (1993) uvádí výskyt v Čechách jako nedoložený. Potvrzení výskytu v Čechách.

Psylliodes brisouti Bedel, 1898. Moravia, Pavlov (7165), 2.VI.1999, na stepi na *Erysimum* sp., C lgt., 3 ♂♂, 3 ♀♀; Slovakia, Plášťovce (7879), 18.VI.1994, na stepi, C lgt., 1 ♂, 2 ♀♀ (A. Warchałowski revid. 1997). Rozšíření: Francie, Německo, Rakousko, Čechy, Slovensko, jižní Polsko, střední Itálie, Rumunsko, Maďarsko, Bulharsko, Řecko (Gruev et al. 1993). V Check-listu (Strejček 1993) není vůbec uveden. Nový druh pro Moravu. Potvrzení výskytu na Slovensku.

Psylliodes illyricus Leonardi et Gruev, 1993. Slovakia, Štúrovo (8177), 30.V.1997, na stepi, C et F lgt., zhruba 30 ex.; Slovakia, Hradiště pod Vrátnom (7371), 18.VI.1995, na stepi, C lgt., 1 ♀. Nedávno popsaný druh velice podobný *Psylliodes picinus* (Marsham, 1802). Dosud známé rozšíření: Slovensko (2 ♂♂ udávají autoři popisu jako paratypy z lokality Štúrovo, 20.V.1968), Maďarsko, Rumunsko, Chorvatsko, Hercegovina, Bulharsko (Leonardi & Gruev 1993). Potvrzení výskytu na Slovensku.

Psylliodes thlaspis Foudras, 1859. Moravia, Pavlov (7165), 25.IV.1998, na stepi, C lgt., 1 ♂, 1 ♀. Rozšíření: západní, střední, východní a jižní Evropa, Kavkaz, Dagestán (Gruev & Döberl 1997). Strejček (1993) jej uvádí pro ČR pouze z Čech. Nový druh pro Moravu.

LITERATURA

ČÍŽEK P. 1995a: Faunistic records from the Czech Republic - 21. *Klapalekiana*, 31: 39.

ČÍŽEK P. 1995b: Nové druhy brouků (Coleoptera: Chrysomelidae) pro území Slovenska. (The species of beetles (Coleoptera: Chrysomelidae) new for the territory of Slovakia). *Klapalekiana*, 31: 71 (in Czech, English abstr.).

DÖBERL M. 1997: Einige für Mitteleuropa neue Alticinen-Arten (Col., Chrysomelidae). *Entomol. Nachr. Ber.*, 41: 129-132.

DOGUET S. 1993: Réhabilitation de Longitarsus helvolus Kutschera 1863, espèce distincte de Longitarsus membranaceus (Foudras 1860). *Entomol. Gall.*, 4: 45-46.

GRUEV B. & DÖBERL M., 1997: General Distribution of the Flea Beetles in the Palaearctic Subregion (Coleoptera, Chrysomelidae: Alticinae). *Scopolia*, 37: 1-496.

GRUEV B., MERKL O. & VIG K. 1993: Geographical distribution of Alticinae in Romania. *Ann. Hist.- Natur. Mus. Natn. Hung.*, 85: 75-132.

LEONARDI C. & DOGUET S. 1990: Studio critico sui Longitarsus del gruppo pratensis (Panzer). *Atti Soc. Ital. Sci. Natur. Mus. Civ. Stor. Natur. Milano*, 131(2): 13-74.

LEONARDI C. & GRUEV B. 1993: Note sistematiche e geonemiche su alcuni Psylliodes del complesso picinus (Marsh.) con descrizione di una nuova specie. *Atti Soc. Ital. Sci. Natur. Mus. Civ. Stor. Natur. Milano*, 133(2): 13-32.

STREJČEK J. 1993: Chrysomelidae, pp. 123-132. In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. *Fol. Heyrovskyana*, Suppl. 1: 3-172 (in English and Czech).

WARCHAŁOWSKI A. 1995: *Fauna Polski. Tom 1. Chrysomelidae – stonkowate. Cz. V.* MiIZ PAN, Warszawa, 360 pp (in Polish).

ZÚBER M. 1995: Faunistic records from the Czech Republic - 22. *Klapalekiana*, 31: 40.

ZÚBER M. 1997: Faunistic records from the Czech Republic - 71. *Klapalekiana*, 33: 128.

ZUSAMMENFASSUNG

In unserem Beitrag führen wir 8 Alticinen-Arten an, die neu für die Fauna der Slowakei sind: *Aphthona flaviceps* Allard, 1875, *Longitarsus brisouti* Heikertinger, 1912, *L. celticus* Leonardi, 1975, *L. helvolus* Kutschera, 1863, *L. juncicola* (Foudras, 1860), *L. nimrodi* Furth, 1979, *L. tristis* Weise, 1888 und *Neocrepidodera crassicornis* (Faldermann, 1837). *Aphthona aeneomicans* Allard, 1875 ist neu für die Fauna des Ungarn. *Psylliodes brisouti* Bedel, 1898 und *P. thlaspis* Foudras, 1860 sind neu für die Fauna des Mähren. In weiteren faunistischen Angaben präzisieren wir das Verbreitungsgebiet einiger weiteren Alticinen. Bei der Art *Aphthona franzi* Heikertinger, 1944 wird von uns zum erstenmal die Nährpflanze *Linum austriacum* angegeben.